

Laanet stiftet? Hvilke Strækninger Gæde, i og for sig tjenlige til Kultivering, ere opdyrkede ved Hjælp af disse Laan, uden ellers at ville være blevne det? Har Erfaringen lært, at de, der ved ikke at opnaa Laan have set deres Gaab om fremmed Hjælp skuffet og følt sig forurettede lige overfor de Begunstigede og maatte friste til at tvivle om Sogneraadets Upartiskhed, altid med samme Iver under Selvhjælpens Vilkaar have fortsat deres besværlige Arbeide? Og hvorvidt er det lykkes, naar man iblandt Ansøgerne maatte søge det bedste pekuniære Pant, da tillige at finde dette forenet med den fornødne moraliske Garantii: Driftigheden til at fremme Diemedet? — Oplysninger i de Retninger, hvorhen disse Spørgsmaal sigte, ville være nyttige, ei blot, naar Talen er om at bedømme denne Bevilling, men ogsaa ved Overveielser af, hvorvidt denne Konto baade med Hensyn til Bevillingens Størrelse og Opgavens Omfang burde undergaa Forandring.

I Forbindelse hermed skulle vi anføre følgende. En bedre Dyrkning af Husmands-Lodder forekommer os i en ikke mindre Grad end Hedeopdyrknings Fremme at være en Opgave af en saa almenyttig Interesse, at Statens Bistand under betryggende Former med Rette kan søges i dette Diemed. Idet vi i Almindelighed herom henvise til Arbeiderkommissionens Betænkning, skulle vi bemærke, at denne Sags Fremme ikke blot kan sikkre Staten flere pekuniært selvstændige Borgere, men ogsaa i sine Følger kunde række videre, ved nemlig indirekte at virke til en Forbedring af de egentlige Arbeideres Kaar. Dels paa Grund af den tiltagende Forøgelse af Folke-mængden, dels ved den paa Grund af en i høi Grad forøget Anvendelse af Dampkraft ogsaa i Landbrugets Tjeneste fremkomne Usikkerhed i Arbeidsforholdene, stiller dette Spørgsmaal sig frem som en for Samfundet saa almenyttig Opgave, at det forekommer os fuldt berettiget i dette Diemed at stille Krav til Statens Bistand ved Laan og eventuelt ved Garantii, naar blot denne Bistand ydes under Former og ved Midler, der ramme Diemedet og kun dette. Arbeiderkommissionen har fremsat forskellige Forslag til Ordning af Statens Bistand for denne Opgave. Vel finde vi i disse Forslag gode Momenter til Overveielse, men intet af dem kunne vi helt ud tiltræde. Vi maa ønske, at Kommunekasserne og Kommunebestyrelserne holdes udenfor denne Opgave; Erfaringer fra Bestindien om den kommunale Indblanding i den Slags Forhold opmuntre ikke til en Efterligning her, selv i det Mindre. Derhos forjener det at tages i Betragtning, om ikke Statens Bistand burde ydes ei blot ved direkte Laan, men ogsaa ved at paatage sig en Garantii eller stille en begrænset Garantifond for Prioritetslaan til Husmænd fra en særlig Kreditforening eller fra anden Side, for derved at overvinde den Utilbøielighed til at indlade sig paa saadanne mindre Laan, der ikke sjældent er tilstede. Staten har ogsaa til sin Naadighed eller under sin Styrelse forskellige Fonds og Midler, hvoraf større eller mindre Beløb aarlig anvendes til Udlaan, og disse Midler vilde i langt betydeligere Grad, end nu er Tilfældet, kunne anbringes i smaa Eiendomme, uden at Sikkerheden i mindste Maade blev ringere. Vi skulle i saa Henseende særlig nævne Livsforsikringsanstalten, af hvis Midler en usforholdsmæssig Del er anbragt i større, tilbøel endog meget store Eiendomme.

Vi indrømme, at det vil være af overordentlig Vigtighed for Sagens heldige Udsning, at den fra alle Sider nøie overveies, saa at de Foranstaltninger, der træffes, fra Først af kunne fremtræde med den offentlige Meningss Støtte og Tilslutning. Vi benegte ikke Muligheden af, at Reglerne, naar fornøden Enighed opnaas, kunde optages paa Finantsloven; men selv ere vi saa langt fra en fuldsørdig Anskuelse om den bedste Form for Sværkættelsen, at vi ikke for Eiden driste os til at formulere bestemte Forslag, idet vi erkende, at Intet vilde være uheldigere for Sagen end en forhastet og uklar Afgjørelse og en famlende Gjennemførelse.

Derimod skjønte vi ikke rettere, end at Thinget alt iaar, uden at foregribe sin Opfattelse af den endelige Ordning, kan vise sin Interesse for denne Sag ved at give enkelte mindre Bevillinger, for hvis Anvendelse der ikke udtræves særlig Forberedelse. Naar saaledes Arbeiderkommissionen udtaler iblandt Andet Ønske om, at der udfættes Præmier for de bedste Volskredskaber til Dyrkning af Husmandslobder med Hornkvæg, at Skoler, hvormed er forbundet Mønsterdyrkning af en Huslod, understøttes, og at der uddeles Anvisninger til Dyrkning af Husmandslobder og -Haver, da kunne vi samstemme heri, og vi fremsætte nedenfor under a., b. og c. bestemte Forslag derom. Derhos foreslaa vi under d. en mindre Bevilling til at forberede en Plan for Statens Medvirkning ved Laan til Husmænd, dels for derved at lære Thingets Anskuelse herom at kjende, dels for at foranledige Ministeren til at lade de herhen hørende Spørgsmaal undergive en sagkyndig Prøvelse, saaledes at han kan møde med bestemte Forslag derom i næste Rigsdagssamling.

I Genhold hertil stiller Mindretallet følgende Forslag, som blive at indføre paa § 19 som ny Konto: